

Tótszegi Tekla (Babeş–Bolyai Egyetem, Kolozsvár)

Viselet és kommunikáció a nádasmenti Mérán

A társadalomkutató számára elsődleges fontosságú, hogy adott társadalmi cselekedetek mit jelentenek a cselekvő számára, s mit árulnak el arról a társadalomról, társas életről, amelyben végbemennek: „meghatározott emberek milyen erőfeszítéseket tesznek, hogy érthető jelentésbeli keretbe helyezték az identitást, státust, időt” (Geertz 2001: 225.). A közösség különböző kérdésekre adott válaszainak a vizsgálata által megismerhető maga a közösség, a mikrotársadalom.

Az öltözködés minden társadalomban fontos, látványos területe a társadalmi összetartozás és különbség kulturális jelek által való kinyilvánításának, hiszen az öltözet „az a kulturális jel, ami minden egyes emberhez, minden környezetben az ő külön megnyilatkozása nélkül is mindenki által hozzárendelhető” (Klaniczay 1982. I.: 10.). Az öltözetek létrehozási, viselési normáinak alkalmazása révén az öltözködés többszörösen is társadalmi cselekvésnek tekinthető, szimbolikus aktus, amely különösen alkalmas az egyén különböző szerepeinek megfelelő cselekvési minták alátámasztására, a kommunikálható szerep eszköze (Lönnqvist 1980: 271.). Jelként való működését az öltözködés rendjét szabályozó szokások garantálják. Mindaddig, míg a közösség tagjai önmaguk számára kötelező érvényűnek tekintik az öltözködési normákat, a viselet kommunikációs szerepe is biztosított.

Előadásom célja a mérán¹ viselet önmagán, tárgyszerepén túlmutató jelentéseinek, ezeknek az öltözködés rendszerében elfoglalt helyének, funkcióinak a feltárása. A helyi társadalomban betöltött kommunikációs funkciói (nem, családi állapot, etnikum, kor, társadalmi státusz, alkalom jelzése a viselet által) rendszerezésével, ezek 20. századi változásfolyamatának nyomon követésével azt a feltevést kívánja bizonyítani, hogy a viselet egy közösség érzékeny társadalmi jelzőrendszere, s ez által egyfajta tükré, amelyben a helyi társadalom vonásai, értékorientációi, annak változásai jól kirajzolódnak.

¹ Méra Kolozsvártól észak-nyugatra található, a Kolozsvár–Nagyvárad vasútvonala mellett, illetve a Zilah fele vezető országút mellett, a várostól 13 km-re. 1961-től Kisbács község egyik faluja. Néprajzilag a Nádásmentéhez, ezen belül a Cífrakalotaszeghez tartozik